

mee in oorlogen verwezenlijkt. Het gaat ook hier wel degelijk om ideologische tegenstellingen.¹

Zo ook de socialistische publicist Jacques de Kadt die er van de herfst van '39 af in zijn tijdschrift *De Nieuwe Kern* op aangedrongen had dat het democratische Westen niet alleen het nationaal-socialistische Duitsland verslaan zou maar ook de Stalinistische Sowjet-Unie. 'Wie Duitsland voor de beschaving heroveren wil, en dat is natuurlijk de enige zin die men aan deze oorlog tegen Hitler kan geven, die moet', aldus de Kadt, 'niet alleen beletten dat het, na gehitleriseerd geweest te zijn, nog eens gestaliniseerd wordt, maar die moet tevens het andere bolwerk van het totalitarisme, Rusland, (Italië en Japan zijn slechts kleinigheden die we in deze beschouwing kunnen verwaarlozen) slopen.'² De Kadt had van november af een militair bondgenootschap met België bepleit; voorts de vervanging van het kabinet-de Geer ('zouden we niet eens gaan denken over een minister-president waar meer van uitgaat dan van jhr. de Geer?') door 'een sterkere en energiekere regering (een regering-Goudriaan b.v.)'³; gelaakt had hij 'het gehakketak met Churchill waarin onze pers en ministers een moed vertonen die ze nooit tegenover Hitler aan de dag leggen'⁴; hij hield een Duitse aanval op ons land voor hoogst waarschijnlijk maar dacht niet dat de Duitsers met enig offensief in het westen succes zouden hebben⁵ – niettemin, 'een militair verbond met België zou misschien de Duitse militairen van iedere aanval op de Lage Landen afhouden', 'de katastrofe nadert',⁶ Duitsland was en bleef voor hem 'de wereldvijand no. 1'.⁷

Niet anders de katholieke publicist Gerard Knuvelder die in zijn tijdschrift *Roeping* constateerde dat 'West-Europa zich in staat van tegenweer gesteld' had tegen Hitler 'om essentieel-Europese waarden van de hoogste natuurlijke orde te redden. Op de eerste en voornaamste plaats de vrijheid.'⁸ Twee maanden later haalde de Delftse rector magnificus, prof. mr. J. M. Veraart (eeuwige rebel in het katholiek milieu), in Knuvelders tijdschrift het woord van de Amsterdamst jurist Paul Scholten aan: 'Het gaat niet om Danzig of Polen, het gaat om de afweer van het régime van geweld' en voegde er aan toe:

'Engeland duldt niet de heerschappij van Duitsland over kleine beschaafde volken; Engeland duldt niet de greep van Duitsland naar de wereldheerschappij. En hiermee heeft Engeland volkomen, objectief gelijk' –

¹ P. Geyl: *Nederland en de oorlog*, p. 5, 14. ² *De Nieuwe Kern*, VI, p. 13. ³ A.v., p. 59. ⁴ A.v., p. 134-35. ⁵ A.v., p. 133. ⁶ A.v. ⁷ A.v. ⁸ *Roeping*, XVIII, no. 1 (okt. 1939), p. 4.